

Doc. dr Goran Kasum

Prof. dr Zoran Ćirković

Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja, Univerziteta u Beogradu

DILEME I IDEJE VEZANE ZA SLOBODNI STIL RVANJA U SRBIJI I CRNOJ GORI

1. UVOD

Raspadom stare Jugoslavije rvanje slobodnim stilom je skoro potpuno zamrlo u Srbiji i Crnoj Gori. U SFRJ rvanje slobodnim stilom je bilo razvijeno u Makedoniji i Kosovu i Metohiji, a bilo ga je i u Hrvatskoj i Sloveniji. U Crnoj Gori, i pored nekih pojedinačnih pokušaja, nikada nije zaživeo ni jedan oblik sportskog rvanja. U Srbiji je negovan i razvijan grčko – rimski stil, i taj stil rvanja ima relativno stabilne rezultate i renome u porodici Olimpijskih sportova. Ipak, neke tendencije koje su danas prisutne u Međunarodnom olimpijskom komitetu veoma aktuelizuju ideju o pokretanju i afirmaciji rvanja slobodnim stilom u Srbiji i Crnoj Gori. Zato je neophodno vrlo ozbiljno se pozabaviti ovim problemom i učiniti značajan napor da rvanje slobodnim stilom konačno zaživi u Srbiji, ali i u Crnoj Gori. Ovaj rad predstavlja pokušaj da se prodrma rvačka i sportska javnost na teritoriji koja trenutno egzistira pod nazivom Srbija i Crna Gora, i ne bi trebalo da ima nikakve veze sa eventualnim budućim promena statusa članica zajednice. Slobodni stil rvanja je olimpijska disciplina, a svakoj državi bi trebalo da bude interes negovanje i razvijanje najprestižnijih sportskih disciplina. Ako se ovome doda činjenica da i u Srbiji i u Crnoj Gori borilački sportovi uživaju veliku tradiciju i popularnost, pokretanje slobodnog stila rvanja se prosto nameće kao prioritarna potreba i mogućnost značajnog unapređenja celokunog sportskog sistema koji egzistira na ovoj teritoriji.

2. KRATAK PREGLED RAZVOJA RVANJA

Poznato je da je neke rvačke zahvate čovek instiktivno primenjivao još u vreme praistorije, kada su iznenadne borbe ustvari predstavljale borbu za opstanak. Ipak, prve tragove sportskog rvanja srećemo i kod starih civilizacija u području Mesopotamije (danas područje Bliskog Istoka). Rvanje je značajnu ulogu imalo i u Starom Egiptu, Antičkoj Grčkoj (bilo na programu Olimpijskih igara), Starom Rimu, Japanu, Kini, Indiji, Mongoliji... Rvanje tog vremena uglavnom je podsećalo je na današnji slobodni stil rvanja, ali je postojao i oblik rvanja sličan današnjem grčko – rimskom stilu.

Današnji Grčko – rimski stil rvanja je nastao negde krajem 18. i početkom 19. veka u Francuskoj, u oblasti Rone i Garone, tako što su zabranjeni svi opasni i bolni zahvati, kao i hvatovi za noge i korišćenje nogu. Ekspanzijom Francuske ovaj stil rvanja se proširio Evropom i stekao veliki broj pristalica i sledbenika. Danas se upražnjava širom sveta, ali mu je kvalitet i popularnost najveća upravo u Evropi.

Sa druge strane, tvorcima današnjeg slobodnog stila rvanja su Amerikanci, gde su elemente narodnih oblika rvanja iz Indije, doneli kolonizatori iz Engleske (krajem 19. veka). Oni su ovo rvanje uobličili u profesionalno i amatersko, a iz amaterskog oblika rvanja razvio se današnji slobodni stil rvanja, rasprostranjen i vrlo popularan u celom svetu.

Rvanje se našlo na programu prvih modernih Olimpijskih igara u Atini 1896. godine, ali ono još nije bilo definisano do kraja. Iako se rvalo grčko – rimskim stilom, bilo je i elemenata slobodnog stila. Na Olimpijskim igrama u Sent Luisu 1904. godine rvalo se samo slobodnim stilom, a 1908. godine u Londonu rvu četiri kategorije grčko rimskim i pet kategorija slobodnim stilom. Danas je u svetu veoma razvijeno rvanje obadva stila. Ipak, uočljivo je da je grčko – rimski stil najrazvijeniji u Evropi, a da u ostatku sveta (naročito Azija i Amerika) veći značaj i tradiciju ima slobodni stil rvanja.

Na prostoru Srbije i Crne Gore prvi rvački klub je formiran u Somboru 1912. godine, a zatim i u Subotici, Zrenjaninu, Kikindi, Senti, Novom Sadu, Vršcu... Od početka je u ovim klubovima negovan uglavnom grčko – rimski stil, što se prenosilo i na veliku većinu novoosnovanih klubova. Ovaj stil rvanja je stekao značajnu popularnost i ostvario veoma značajne rezultate na međunarodnoj sceni. Istovremeno, slobodni stil rvanja se razvijao na Kosovu, a na prostorima bivše Jugoslavije još i u Makedoniji. Na prostorima uže Srbije, Vojvodine i ostalim državama bivše Jugoslavije, slobodni stil se razvijao vrlo slabo ili ga uopšte nije ni bilo. Slobodni stil rvanja pomalo je egzistirao i u Hrvatskoj i Sloveniji.

Danas u Srbiji i Crnoj Gori (i u Crnoj Gori postoji jedan klub) funkcioniše relativno stabilan Rvački savez, koji čine klubovi u kojima se neguje isključivo grčko – rimski stil rvanja. Bilo je nekih pojedinačnih pokušaja da se organizuju sekcije slobodnog stila rvanja, ali se sve, manje više, svelo na povremena učešća rvača specijalista za grčko – rimski stil na nekim takmičenjima u slobodnom stilu. Tako su, između ostalog, zabeležene i medalje na Mediteranskim igrama, što svako nije mali sportski rezultat. Ipak, treba biti realan i reći da je danas tako nešto malo verovatno, jer je specijalizacija u pripremi i treningu značajno produbljena, a konkurencija mnogo masovnija i jača nego u vreme kada su ti rezultati ostvarivani.

3. AKTUELNI POLOŽAJ RVANJA SLOBODNIM STILOM U SCG

U više navrata je bilo reči o potrebi pokretanja slobodnog stila rvanja u našoj zemlji, pa i konkretnih pojedinačnih pokušaja. Individualni pokušaji da se pokrene

slobodni stil u Srbiji zasnivali su se na entuzijazmu pojedinaca, koji su samostalno pokušavali da pokrenu po neku grupicu zainteresovanih momaka, i obično se, posle kraćeg vremena, ta grupica spontano rasformirala. Pojedini rvači grčko – rimskog stila su radi lične afirmacije ili konkretnog materijalnog interesa (stipendija, nagrada), sa dosta uspeha učestvovali na prvenstvima SFRJ u slobodnom stilu (naročito u težim težinskim kategorijama, gde je konkurencija po pravilu bila slabija). Danas niko u Srbiji i Crnoj Gori ne trenira slobodni stil, mada su, na pojedinim slabijim takmičenjima u slobodnom stilu, rvači grčko – rimskog stila iz Srbije učestvovali i čak osvajali po neku medalju .

Razloga, zbog kojih slobodni stil rvanja nije uspeo da se pokrene u Srbiji, verovatno ima više. Prvi i verovatno najvažniji je veoma blistava tradicija koju rvanje grčko – rimskim stilom ima na ovim prostorima. Svaki rvač koji je po završetku takmičarske karijere želeo da prenosi svoje znanje mladima, učio ih je onome što je najbolje znao, a to su upravo elementi rvanja grčko – rimskim stilom. Mladi koji bi se opredelili za rvanje imali su relativno jasan i trasiran put svog sportskog usavršavanja u grčko – rimskom stilu, dok za bavljenje slobodnim stilom nisu imali ni elementarne preduslove. Osim toga, klubovima u Srbiji su ekipna takmičenja veoma bitna, a ona se organizuju isključivo za grčko – rimski stil rvanja. Zato klubovi ulažu sredstva u okupljanje dobrih klupskih boraca (često i iz inostranstva), dok bi angažovanje specijaliste za slobodni stil iziskivalo samo dodatna sredstva, a on bi bio bez neke značajnije uloge u ekipnom delu takmičenja. Zato nikad niko nije ni pokušao da ozbiljnije ulaže u razvoj slobodnog stila rvanja, a vrlo često se dešavalo da rvači, koji su po tada aktuelnim propisima imali pravo na stipendije saveznog razreda po osnovu rezultata ostvarenih na takmičenjima u slobodnom stilu na nivou Jugoslavije, nisu mogli da ovo svoje pravo ostvare u klubovima u Srbiji. Čak je i danas veoma prisutna teza koja provejava kroz rvačke krugove, da bi pokretanje slobodnog stila značajno smanjilo bazu rvanja grčko – rimskim stilom, koja i onako nije suviše velika, te da bi na taj način umesto jednog dosta kvalitetnog stila dobili dva manje kvalitetna.

Bez obzira na neka oprečna mišljenja o pokretanju slobodnog stila u Srbiji i Crnoj Gori (kojih će uvek biti), došlo je vreme da se ovom problematikom rvačka organizacija ozbiljno pozabavi. Pored činjenice da neki rvači, možda vrlo talentovani za slobodni stil, prave prosečnu karijeru u grčko – rimskom stilu, od izuzetnog znača može biti činjenica da se u okviru Međunarodnog olimpijskog komiteta vrlo intenzivno vodi kampanja za smanjivanje ukupnog broja medalja koje se dele u rvanju. Ovo smanjivanje može ići u smislu objedinjavanja obadva stila rvanja (grčko – rimski i slobodni), ili čak potpunog ukidanja jednog stila na Olimpijskim igrama (najverovatnije upravo grčko – rimskog). Takvi eventualni potezi MOK – a nas ne bi se smeli dočekati nespremne, a što pre slobodni stil rvanja bude zaživeo u Srbiji i Crnoj Gori, to će Rvačka organizacija (ili dve razdvojene Rvačke organizacije) spremnije dočekati moguće radikalne poteze MOK –a. Što pre bude pok-

renut slobodni stil pre će se i moći očekivati neki značajniji rezultati. Dilema više ne bi smela da bude DA LI već KAKO pokrenuti slobodni stil u Srbiji i Crnoj Gori? Čak i da od svih najavljivanih ekstremnih poteza Međunarodnog olimpijskog komiteta ne bude ništa, treba imati u vidu činjenicu da u Srbiji i Crnoj Gori bori-lački sportovi generalno imaju popularnost i interesovanje, te da se veliki broj mladih ljudi bavi i novim sportovima čiji su kvalitet, tradicija i organizacija vrlo diskutabilni. U takvoj situaciji sasvim je logično da široj populaciji bude ponuđen i jedan veoma lep i atraktivan stil rvanja, koji ima veoma značajno mesto u programu Olimpijskih igara, a širom sveta uživa veliku popularnost.

4. KONKRETNE MERE I POTEZI ZA POKRETANJE SLOBODNOG STILA U SCG

Aktuelni trenutak i klima koja vlada u rvačkoj organizaciji su dosta povoljni za pokretanje slobodnog stila rvanja u Srbiji i Crnoj Gori. Za realizaciju tog cilja je potrebno preduzeti određene korake. Konkretno zadatke za naredni period je moguće operacionalizovati, i na osnovu njih sačiniti dobar plan za realizaciju osnovnog cilja, a to je pokretanje slobodnog stila u Srbiji i Crnoj Gori. U tom cilju potrebno je u narednom periodu (što pre to bolje) uraditi sledeće:

➤ *Stvoriti realnu predstavu ko u Srbiji i Crnoj Gori pokazuje interesovanje za bavljenje slobodnim stilom*, i gde za to u ovom trenutku postoje objektivne mogućnosti (postojanje strunjača). U realizaciji ovog zadatka najjednostavnije je koristiti anketiranje (usmenim ili pismenim putem), ali se dosta realna slika može steći i kroz neformalne razgovore sa rvačkim radnicima iz različitih struktura. Za početak bi i jedan ili dva centra gde bi se negovao slobodni stil bili od velikog značaja.

➤ *Organizovati seminare za trenere* na kojim bi zainteresovani stekli osnovne predstave o zahvatima karakterističnim za slobodni stil i metodici njihovog obučavanja. Kao predavače na ovim seminarima treba angažovati stručnjake iz zemalja u kojima je rvanje slobodnim stilom razvijeno. Potrebno je organizovati više takvih seminara sa određenim vremenskim razmakom između njih, kako bi treneri imali mogućnost da postepeno usvajaju i dalje, metodički korektno, prezentuju tehniku rvanja slobodnim stilom. Ovi seminari ne treba da traju dugo, već da zainteresovanima približe ograničen broj elemenata iz rvanja slobodnim stilom, koje će oni zaista moći da usvoje.

➤ *Ustanoviti sistem takmičenja slobodnim stilom*. Po ugledu na grčko – rimski stil trebalo bi uspostaviti sistem pojedinačnih takmičenja na regionalnom i republičkom nivou, a kasnije razmišljati i o ekipnim takmičenjima (izdvojeno ili mešano sa grčko – rimskim stilom). U nekim zapadnim zemljama, gde je rvanje izuzetno popularno, sva ekipna takmičenja se odvijaju po sistemu jedna kategorija grčko – rimskim a jedna slobodnim stilom.

➤ *Obavezati domaćina ligaškog meča da organizuje uvodne borbe slobodnim stilom.* Na ovaj način bi se svi klubovi obavezali da, makar samo informativno, stvore osnovne predstave o rvanju slobodnim stilom kod svojih takmičara, a i ostave mogućnost da se neko iz takmičarskog ili trenerskog pogona ovim stilom ozbiljnije pozabavi. Takođe, ovako se omogućava upoređivanje dva stila rvanja prema atraktivnosti, dinamičnosti, kvalitetima koji se iziskuju od takmičara...

➤ *Obezbediti da rvanje slobodnim stilom dobije svoj prostor u medijima.* Potrebno je uložiti napor da se za slobodni stil rvanja čuje, da javnost stvori predstavu o tome šta je to slobodni stil, da akcije koje budu realizivane budu adekvatno medijski praćene. Ovakva zastupljenost slobodnog stila u medijima će, sasvim sigurno, veoma pozitivno uticati i na ukupnu popularnost rvačkog sporta.

➤ *Proširiti rvačku bazu* otvaranjem novih klubova. Iako će, možda, neki rvači iz grčko – rimskog stila poželeti da pređu na rvanje slobodnim stilom, akcentat treba staviti na formiranje novih klubova u kojima će slobodni stil rvanja biti negovan i razvijan. Oni mogu biti i sekcije postojećih klubova, ali bi trebalo pokušati da rvanje slobodnim stilom krene i u sredinama gde uopšte nisu formirani rvački klubovi (na primer Južna Srbija, Crna Gora).

➤ *Organizovati kampove za polaznike rvanja slobodnim stilom,* na kojima bi se učila i usavršavala tehnika rvanja slobodnim stilom. Dobro bi bilo da ovakve kampove vodi neki trener iz okolnih zemalja, kome je slobodni stil rvanja specijalnost, a da budu prisutni i naši treneri, kojima bi ovi kampovi poslužili za usavršavanje i razmenu iskustava sa tim stručnjakom – specijalistom za slobodni stil rvanja.

➤ *U planove i programe školovanja trenera ubaciti i sadržaje vezane za slobodni stil rvanja.* Aktuelni planovi i programi školovanja trenera rvanja u Srbiji i Crnoj Gori su uglavnom fokusirani na rvanje grčko – rimskim stilom, dok se rvanje slobodnim stilom samo spominje u kontekstu postojanja i drugog stila rvanja. Ovo bi trebalo korigovati i slobodnom stilu rvanja pokloniti odgovarajuću pažnju. Slične korekcije treba napraviti i u planovima i programima školovanja nastavnika fizičkog vaspitanja, koji o slobodnom stilu vrlo malo mogu da čuju i saznaju. Jedan od razloga za to je i taj, što uvek postoji mogućnost da neki nastavnik fizičkog vaspitanja poželi da pokrene rvačku sekciju u svojoj školi ili van nje, čak i ako nikada nije bio aktivan rvač (bilo je takvih slučajeva).

➤ *Obezbediti prisutnost na nekim takmičenjima u slobodnom stilu.* U početku, ni u Srbiji niti u Crnoj Gori, verovatno neće biti rvača slobodnim stilom koji objektivno mogu da ostvare neki značajniji rezultat na međunarodnoj sceni. Ipak, potrebno je obezbediti da neki rvači budu prisutni na međunarodnoj sceni. Potrebno je birati slabije turnire ili turnire na kojima učešće ne košta mnogo. Pored toga, veoma korisno bi bilo i pojavljivanje na nekim od velikih takmičenja. Na ovaj način se ostvaruje pažnja medija, populariše rvanje, stiču nova znanja, održavaju kontakti...

➤ *Obezbediti određenu materijalnu stimulaciju za takmičare koji se posebno budu isticali svojim rezultatima u slobodnom stilu, ali i trenere koji se budu posvetili ovom pionirskom poslu. U sadašnjem sistemu finansiranja klubovi nisu previše zainteresovani da sebi nametnu još i obavezu finansiranja slobodnostilaša, te bi rešenje treba tražiti preko Rvačkog saveza direktno, ili preko Sportskog saveza. Ako se neka vrsta stimulacije ne bude obezbedila, entuzijazam ljudi će se vremenom ugasiti, što se i do sada dešavalo.*

5. ZAKLJUČAK

Aktuelna situacija u MOK-u je nametnula realnu potrebu za pokretanje rvanja slobodnim stilom u Srbiji i Crnoj Gori, a objektivne mogućnosti za to postoje. U Crnoj Gori, i pored nekih pojedinačnih pokušaja, nikada nije zaživeo ni jedan oblik sportskog rvanja. Ipak, popularnost borilačkih sportova u Crnoj Gori, kao i izvanredni rezultati koje crnogorski sportisti u borilačkim sportovima ostvaruju na međunarodnoj sceni, daje autorima ovog rada pravo ustvrditi kako se u Crnoj Gori za rvanje slobodnim stilom kriju neslućeni potencijali, koji zaslužuju da im se pruži odgovarajuća šansa. Sa druge strane, u Srbiji je godinama negovan i razvijan grčko – rimski stil, ali je, sasvim sigurno, došlo vreme da konačno zaživi i slobodni stil rvanja.

Raspoloženje koje vlada u rvačkim krugovima je takvo da ga treba iskoristiti za realizaciju ove ideje. Zato je potrebno uložiti određeni napor u ovom pionirskom poslu, a korist će biti višestruka. Iako je dosta rvačkih i sportskih radnika već duže vremena deklarativno za ovu ideju, sada je došao trenutak za konkretne poteze i akcije. Pokretanje slobodnog stila u Srbiji i Crnoj Gori će značajno popraviti ukupnu poziciju rvačkog sporta na ovim prostorima, kao i poziciju borilačkih sportova uopšte. Time će se ove investicije, sasvim sigurno, isplatiti višestruko. Predloženi koncept razvoja slobodnog stila rvanja ni na koji način nije uslovljen ni opterećen aktuelnim referendumskim pitanjima, jer je, sa čisto sportskog stanovišta, sasvim sve jedno da li će se on realizovati pod okriljem jednog ili dva Nacionalna olimpijska komiteta. U svakom slučaju, postoje jasni i nedvosmisleni interesi za pokretanje slobodnog stila rvanja u Srbiji i Crnoj Gori, a od širine stvorene baze u mnogome će zavisiti i kvalitet do kojeg će se vremenom doći. Svaka nova rvačka sekcija ili novootvoreni klub u kojima će se vežbati slobodni stil, predstavlja prvi, veoma značajan, korak ka ostvarenju značajnih sportskih rezultatima u budućnosti, kojih će, ubeđeni smo u to, biti.

LITERATURA

1. Bojović,S (1982): *Borenje*, Sportska knjiga, Beograd.
2. Bojović,S (1994): *Pelivanstvo*, Unireks, Nikšić.

3. Ćirković,Z., Kasum,G. (2000): *Rvanje grčko-rimskim stilom*, Judo magazin, Beograd.
4. Dokmanac,M.(2005): *Pripremna i osnovna škola rvanja*, Grafolik, Beograd.
5. *Enciklopedija fizičke kulture I* (1975), Zagreb.
6. *Enciklopedija fizičke kulture II* (1977), Zagreb.
7. Jovanović,S., Ćirković,Z., Kasum, G. (2001): *Savremene takmičarske tendencije u borbilačkim sportovima*, Godišnjak 10, FSFV, Beograd.
8. Kulundžija,N.(1998): *Rvanje u Jugoslaviji*, SRSS,Beograd.
9. Mrkov,G.(2003): *Osnovi sportske borbe*, Viša transportna škola «Todor Kableškov», Sofija.

DILEMAS AND IDEAS CONNECTED WITH FREE-STYLING WRESTLING IN SERBIA AND MONTENEGRO

By desintegration of Yugoslavia, free-styling wrestling has almost extincted in Serbia and Montenegro. In Montenegro any kind of sports wrestling has never become alive even beside some individual attempts. In Serbia, Greek-Roman style has been nursed and developed and wrestling style has relatively stable results and renawn at the olimpic sports'family. Some tendencies presented at the Internation Olimpic Comitee bring up to date an idea about starting and affirmation of free-styling wrestling in Serbia and Montenegro. It's necessary to undertake some radical measures and steps so the free-styling wrestling could be initiated in our country. Considering this, it's necessary to make an effort at this pioneer job and the utility will be manyfald.

Key words: wrestling, free-style, starting, standards.